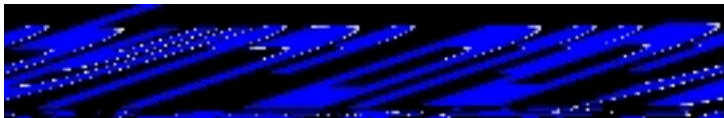

JERUZSÁLEM NAPJA

Nagyon szeretem a péntek délutánokat Jeruzsálemben. **Huszonöt esztendővel ezelőtt, ijjár 28.-án, Jeruzsálem Napján (héberül: Jom Jerusálájim)** a Merkáz Klita, harmadik emeletének parányi lakásában ültem az ablak előtt.

Kitárulkozik előttem az "Arany Jeruzsálem". A valószínűtlenül kék ég és a csillogó napsugár által aranyköntösbe öltöztetett Szent Város. Az utakon már gyengül a forgalom, sábatra készülődnek az emberek. Emitt még zakatol, s monoton zenét duruzsol a munkagép, melynek vezetője szinte egyedül rendezni át a kicsiny hegyoldalt, odavarázsolva hűsítő árnyékot adó

parkot, sétányt a szerelmeseknek, játszóteret a zsebongó gyermekhadnak. Emlékezem...

Amott már csendes - az egyébként gyermekzivatjtól hangos - iskola, melynek falai között három és félezer gyerek tanul. Az iskola bejárata mögött csöppnyi park húzódik meg szerényen. Neve: Kineret Cohen. Kineret Cohen 12 éves volt csupán, a tér mégis az Ő nevét viseli. E kislány ott ült azon a 405-ös autóbussen, amely Tel-Aviv és Jeruzsálem között haladva, terrorcselekmény áldozata lett két esztendővel ezelőtt.

Valamivel volt csak fiatalabb, mint Anna Frank. Gondolataim és érzelmeim kavalkádjából kiragadva most a kosárlabda pályára téved tekintetem. A tömegsport itt azt jelenti, hogy mindig és mindenki előtt nyitva áll a hőséget sugárzó betonkatlan. Állandóan kosaraznak a fiúk, s hangosak, fékezhetetlenek, könnyedén öltözöttek, fáradhatatlanok, tehetségesek. Vajon melyikből lesz az új Miki Berkovics, vagy a mai izraeli fiatalság egyik sportideálja, Doron Jamchy?

Messziről látszik a nemrég épített szfárádi zsinagóga impozáns architektúrája. Olyan templom ez, ahol együtt ad hálát a Mindenhatónak a világ négy tájáról hazatért zsidó. Először monotonnak tűnő imájuk ma már lenyűgözően érdekesnek hallik, melyben állandóan az örök időszerűséggel bíró üzenet szárnyal: "Vetechezená énénu besuvchá lecion beráchámim."

Ülök a szobámban a nyitott ablak előtt, melynek szárnyait hat héten keresztül beragasztva tartottuk. Ma már anakronisztikusnak tűnik, hogy több mint négymillió testvérünkkel együtt, ragasztószalaggal és nylon fóliával védekeztünk Irak örült diktátorának Scud rakétái ellen. Az Ország minden polgárára deprimálólólag hatott a Cáhál és a józanész diktálta önfegyelem. Már nem emlékszem pontosan, hányszor hallottuk a kibírhatatlan atmoszférát teremtő szirénazúgást. Vagy arra, hogy hányszor vettük fel korunk egyik védő szörnyszüleményét, az ormótlan gázálcot. De így a péntek délutáni csendben újból kirajzolódik előttem a januári első támadás, amikor hajnalban Iraki rakéták törték át Izrael egét, hogy legújabb kori történelmünk hős városának, Tel-Avivnak házai közé csapódjanak. Ültünk a "zárt szobában", és remegve vártuk, van- e áldozata a gyilkos fegyvernek. Csendben mormoltam magamban a gyermekkorból beidegződött T'hilim verseket, remélve, bízva, tudva, hogy Ő, a Teremtő soha nem hagyja el népét. Majd elhangzottak a "varázs" mondatok: le lehet venni a gázmaszkot, ki lehet menni a "zárt" szobából.

Kábultan, mint, ki álomból ébred, igazán csak akkor tértem magamhoz, amikor a rádióban, reggel hatkor érces hangon, gyönyörűen hangsúlyozva újra felcsendült az ősi, a hitet, s biztonságot sugárzó mondat: "Smá Jiszráél, Hásém Elokénu, Hásém Echád".

Ülök az ablak előtt, de csak lelki szemeim előtt látom a Kotelt. Gyakran járok a Falhoz. Az ottani hangulathoz gyenge az emberi szó, azt csak érezni, s mindig megújultan átélni lehet. Az áhítatot teremtő légkört időnként a koldusok és az álkoldusok irritáló szava töri meg. Halkan, néha hangosabban, s még ritkábban agresszíven elhangzik a szó: c'dáká, c'dáká. Valóban ez lenne a c'dáká? Ez lenne a jótékonyosság? Nekem a c'dáká fogalmát annak a közösségnek a tagjai testesítik meg, akik minden reggel munkába menet a kiskatonáknak süteményt, friss kávé, jó szót és egy nép köszönetét viszik.

Ülök az ablak előtt, s nem messze udvarunk bejáratától, tündöklő mosolyú, kipás kisfiú jelenik

meg. Szülei gyengéden fogják kezét. Ugyanolyan emberek, mint te, vagy én, csak pigmentsejtjeikbe kicsivel több fekete szín keveredett. Etiópiából megmentett testvérek ők. Ideérkezésük az entebbei bravúrhoz hasonlítható.

Ebben az országban mindig történnek csodák. Ennek az országnak szüksége van csodákra. Ez az ország maga a csoda!

A Kotel felszabadításának pillanata

Ugyanakkor arra gondolok, vajon ezeknek a fekete testvéreknek is végig kell-e járni a helyi bürokrácia néha kiismerhetetlen útjait. A gyakran megjelenő kiskirályok érthetetlen önkényeskedését hogyan értik meg? Remélem, hogy azokkal találkoznak, s ilyen az izraeli társadalom túlnyomó többsége, akik átérzik az új olék gondjait, s akik megértéssel fogadják a Cionba hazatértek csetlését-botlását.

Ülök a Befogadási Központ harmadik emeleti szobájának ablaka előtt, s a szemben lévő automata ajtón keresztül egymás után érkeznek az ismerősök és az ismeretlenek. A kapuban éjjel-nappal fegyveres őr - somér - áll. Szükség is van a fokozott óvatosságra, hiszen alig van olyan nap, amikor az újságok címlapján ne olvassánk terrorista merényletről. Erről alig ír a világsajtó, ez alig érdekli, nem érdekli a világot.

Írta: Wagner Tamás

2016. június 02. csütörtök, 14:29 - Módosítás: 2016. június 02. csütörtök, 14:34

Miért?

A zsidó ember élete nem egyszeri és megismételhetetlen? Rajtunk csak sajnálkozni, vagy bennünket csak elsíratni érdemes?

Az elmúlt évtizedek tehetséges költőjének sorai hasítanak belém:

*"Hagyd a népedet elpusztulni
Könyörülj rajta Istenem.
Süllyedjen el a vesszőkosár,
hagyd a kőtáblát üresen."*

Hát nem, csak azért sem. M.A. , kedves Barátom! Ez a nép elpusztíthatatlan, élni akaró, s mindig megújulni képes. Ez a nép - gondoljunk például a sok évtizedes szovjet alijára - lassan lassacskán hazatér. Civódik, egymást marja, veszekszik és elégedetlen. Harsány, ingerlékeny, de optimista, s a kevésnek is örülni tud.

Hákotel, a Siratófal

A napokban itt a házban megismerkedtem egy jeruzsálemi huszonéves fiatallal, horgolt kipát, ha úgy tetszik kapedlit visel. Büszkén mesélte, hogy nehezen ugyan, de teljesítette a három "ötvenest". Azaz a katonaságnál 50 fokos sivatagi melegben, 50 kilógrammos felszereléssel, 50 kilométert gyalogolt. Megvédi övéit, egyszerűen azért, mert izraeli.

Gondolatbéli kalandozásaimból visszatérve ismét a kapura réved a tekintetem. A rabbi lép be. A kiejtéséből ítélve valahonnan az USA-ból alijázhatott. Itt nem kell Higginsnek lenni ahhoz, hogy megtudd, ki hol született. Az amerikaiak pörgetve, a franciák raccsolva, ejtik a szavakat. Az oroszok nem tudják kimondani, hogy ÁNI. Helyette az mondják: ÁNYI. Akik az arab országokból jöttek, az "ájin"-t is szépen artikulálják. S könnyen felismered, ki származik Magyarországról. Mi a hangsúlyt a héber szavak elejére, s nem a végére tesszük...

Szóval a rabbi szakállas, joviális úriember. Segítőkéz, nagy tudású. Minden héten egyszer tanít párását hásávuát, azaz Tóra magyarázatot. Könnyű ivrit nyelven, szemléletesen magyaráz, s mondanivalóját kommentárokkal húzza alá. Vajon miért öten, vagy hatan ülnek az óráján? Itt az új olék között a Tan iránt az érdektelenség teszi közönyössé az embereket? Vagy csupán nem jut el az emberek tudatáig hogy a könyv népe nem hanyagolhatja el az örökös adományt, a zsidó tradíciót?

Apropó, tradíció. Most jött be az a testes asszonyság, aki a kásrutra tanítja az érdeklődőket, szerda délutánonként két órán keresztül. E kurzus iránt viszonylag nagy az érdeklődés. Nem hiába tartozik a zsidó gasztronómia nemzeti sajátosságaink közé. A zsidó konyháról szóló könyvek ma is sikerre számíthatnak. A "suk" most is hangos az elárusítók rekedtes, de fáradhatatlan hangjától. A szupermarket változatlanul légkondicionált, elegáns, áruval teli, ám relatív méregdrága.

Most Michál lép be a kapun. Mi az, hogy lép? Libben. a klita tánctanára. Törékeny fiatal hajadon, hullámozó haja derekáig ér. Cábárit, azaz izraeli bennszülött, ami meglátszik minden megnyilvánulásán. Öntudatos, kedvesen hucpá mosolygós, s nem mindig kezdi pontosan óráját. Igaz, itt Erebben a pontosság nem tartozik a pozitív emberi tulajdonságok közé. Michál körbe állítja az embereket. Vannak vagy ötvenen. Hatévestől hatvanig. Megszólal a magnó, megindul a tánc. Szmolá, jeminá, kádímá, áchórá. Mosolyogtatóan ügyetlenül hullámozik a tömeg, s ropja a táncot. Igen, ennek a népnek már saját néptánca is van. Tánc, amelyet ismer idős és fiatal, s nyári estéken kint a tengerparton, vagy szombat kimenetelénél a kisváros főterén, büszkén és kecsesen lejt a gondjaitól megszabadult izraeli polgár. Csak azt nem értem, milyen út vezet a kezdeti ormóttan lépésektől az összetartozást is szimbolizáló sejtelmes táncig?

* * *

Ülök a szobámban a nyitott ablak előtt, s a most már pihenőre tért pedagógiai intézmények sokaságára gondolok, melyek öt és fél napon át adnak otthont mindazoknak, kik szomjaznak a tudást. Izrael pedagógiai rendszere igazi színes kavalkád. Itt már óvodás korban computerrel játszatják a gyermekeket. Valaki nemrégiben tréfásan azt kérdezte "Erecben ki az úr a háznál? A férj? Nem! A feleség? Nem. Akkor ki? A gyerek! - hangzott a szellemes válasz. Fantasztikus a gyerekkultúra. Minden miattuk, értük, a jövőért van. Ennyi csillogó szemű, derűs tekintetű, felhőtlen homlokú, gyönyörű gyereket sehol a világon nem lehet látni.

Lehet, hogy elfogult vagyok?

Mindent áthat a tudás iránti vágy. Időnként járom a Méá Seárim - tisztának igazán nem mondható - utcáit. A szegényes külső mögött megszámlálhatatlanul sokasodnak a Talmud Tórák, chéderek, jesivák. Belépve az ajtók mögé, mindenütt hallgatóságot találsz. Ósi nyelven, héberül, vagy jiddis fordításban csendül fel a Talmud lírai atmoszférát teremtő, s az elmét csiszoló világa. Bné Brákbán hasonló milió fogad. Itt - különösen sábatkor - elegánsak az asszonyok. A divat talán még a párizsi igényeket is kielégítené, persze illő szemérmességgel, decens magatartással. És ha a férfiak Pierre Cardin-nél akarnak ruhát csináltatni, hosszú fekete kabátot, azt is megtehetik.

S hadd szóljak néhány szót Izrael büszkeségeiről, az egyetemekről. Az elsőről a Szentföldön, a Héber Egyetemről Jeruzsálemben. Építészeti remekmű e lankás tájra rásimuló campus, koronaként emelkedik a város felett. Több tízezer diákja öntudatosan vallja, hogy a világ egyik legjobb egyetemének a hallgatója. Igaz, az izraeliek véleménye szerint nincs igazi különbség a felsőoktatási intézmények között.

Ha meglátod a Tel-Aviv Egyetem parkokkal ékesített, nonfiguratív szobrokkal díszített környezetét, úgy érzed, valóban a tudás palotájába tévedtél. Itt magaslik a Bét Hátfucot, a világ egyik leglátogatottabb "múzeuma", itt ad otthont a sok százezer könyvnek, mikrofilmnek a csendet és áhítatot sugárzó, légkondicionált könyvtár.

Szólhatnék még a haifai Technionról és a Kármel tetején a tenger hullámainat fürkésző Egyetemről, a Rámát Gán-i Bár Ilán-ról, ahol szinte alig lehet kipá nélkül látni előadót és diákot, s amelynek dinamikus fejlődése az izraeliek képzeletét is túlszárnyalja. Regélhetnék a titkok hordozójáról, a Weizmann Intézetéről, a sivatag oktatási központjáról a Beér-Sévai Egyetemről, tanárképző főiskolákról, tanítóképzőkről, szabadegyetemekről stb. stb., de már nem teszem.

Örömmel tölt el a tudat, hogy ha egyelőre még csak vendégként, de tucatjával tanulnak már itt Magyarországról jött középiskolások és egyetemisták. Sokan közülük már úgy érzik, itthon vannak. Egyre többen vallják, mint jómagam, hogy évezredek vihar dúlta történelme, érthető s néha érthetetlen kitérői, belső és külső küzdelmei, sokszorta átélt bátortalan kísérletei, kimondott, vagy kimondatlan álmodozásai, sóvárgásai után, hazaérkeztünk.

Ülök a nyitott ablak előtt, s nyolcadik hónapja szívom be a Szentföld bibliai tájának ózondús levegőjét. Péntek délután van, erev sábat. Megszólal az első, a szombatot előrejelző bársonyosan bűgő hang. Azt hallatja, húsz perc múlva az asszonyok áldó keze öleli körül a gyertyalángot.

Jeruzsálem napja 2016

Írta: Wagner Tamás

2016. június 02. csütörtök, 14:29 - Módosítás: 2016. június 02. csütörtök, 14:34

Istenem add, hogy végre köznapokon is szombati nyugalma legyen e sokat szenvedett, szétszóródott gyermekeit hazaváró országnak, fővárosának, Jeruzsálemnek és népének!

Schőner Alfréd